

prof. Štefan Pozdišovský - osobný fond,

1867-2006

Opis na úrovni fondu

kód	názov kódu v AJ	obsah	Názov kódu v SJ
3.1.1.	Reference kode	SK_1570_15609	Referenčný kód
3.1.2.	Title	prof. Štefan Pozdišovský - osobný fond, 1867-2006	Názov jednotky opisu
3.1.3.	Date(s)	1867-2006	Časový rozsah
3.1.4.	Level of desription	archívny fond	Úroveň opisu
3.1.5.	Extent and medium of the unit o description (quantity, bulk, or size)	2,51 bm (20 archívnych škatúľ spisov, 1 ks fascikel, 45 ks máp a plánov, 161 ks fotografií)	Rozsah a nosič jednotky opisu (množstvo, rozsah alebo veľkosť)
3.2.1.	Name of creator(s)	prof. Štefan Pozdišovský, bývalý riaditeľ Trenčianskeho múzea, vlastivedný pracovník	Názov pôvodcu
3.2.2.	Administrative history	Štefan Pozdišovský sa narodil 23. decembra 1906 v roľníckej rodine Jána Vörösa a Rozálie rod. Blehovej v obci Močenok (okres Nitra) ako tretie z desiatich detí. Ľudovú školu navštevoval v rodnej obci a neskôr v Trnave. Od roku 1918 študoval na gymnáziu v Trnave a potom v Nitre, kde v roku 1927 zmaturoval. Jeho ďalšie kroky viedli na Filozofickú fakultu, Univerzity Komenského v Bratislave, kde študoval učiteľstvo predmetov dejepis a zemepis, ktorú v roku 1931 úspešne ukončil. Prvé pedagogické pôsobiská Štefana Pozdišovského boli na meštianke v Štítniku o mesiac neskôr v Hornej Kráľovej (blízko rodnej obce), kde sa zoznámil so svojou	Dejiny správy pôvodcu

		<p>budúcou manželkou Elenou Demeterovou. V rokoch 1933 až 1934 absolvoval povinnú vojenskú službu, ktorá ho podľa jeho slov zocelila a zlepšila jeho zdravotný stav, dokonca v roku 1939 získal hodnosť kapitána. V priebehu rokov 1934-1939 vyučoval na viacerých školách, a to v Želiezovciach, Žarnovici, Leviciach či v Liptovskom Mikuláši. Jeho posledným dlhoročným učiteľským pôsobiskom (1939-1951) sa stal Trenčín.</p> <p>Počas vojenskej služby, ale aj po vzniku ČSR sa profesor stretával s nepochopením svojho maďarského priezviska. S manželkinou podporou sa rozhodol zmeniť si priezvisko podľa názvu obce, v ktorej na krátky čas spoločne pobudli. A tak od roku 1941 sa zo Štefana Vörösa stal oficiálne Štefan Pozdišovský.</p> <p>Od roku 1940 bol menovaný za kustóda zbierok múzea v Trenčíne. Jednou z prvých dôležitých úloh bolo nájsť pre múzeum nové priestory (dovtedy sídlilo na Poštovom úrade). Trenčianske múzeum sa presťahovalo do bývalého Župného domu, kde sídli dodnes. Spočiatku bol pracovne, ale aj organizačne odkázaný na prácu v múzeu sám, občas mu vypomáhala jeho manželka či študenti. Medzi prvý najdôležitejší míľnik múzea bolo usporiadanie vlastivednej expozície, ktorú za dva dni navštívilo až 1065 ľudí z Trenčína a jeho blízkeho okolia. Expozícia pretrvávala až do roku 1945. Snažil sa o neustále zveľaďovanie a rozširovanie zbierok Mestského múzea v Trenčíne, o čom nasvedčuje záchrana 150 barokových obrazov z kaštieľa v Dubnici nad Váhom, ktoré patria do dnešného dňa medzi najcennejší a zároveň najpočetnejší zbierkový fond v múzeu. Postupom času sa zbierkový fond múzea rozrastal o drobné predmety z oblasti archeológie, numizmatiky, pamiatky cechov, pečatidlá obcí, kroje a pod. Okrem zbierkovej činnosti venoval pozornosť dokumentácii zbierok, založil samostatný inventár pre numizmatiku.</p> <p>V roku 1951 skončil s pedagogickou činnosťou a nastúpil ako riaditeľ múzea. V roku 1954 založil Vlastivedný krúžok Okresného múzea v Trenčíne, ktorý bol jediný svojho druhu na Slovensku. Obdobie rokov 1951-1958, keď múzeum viedol, je považované za najvýznamnejšie obdobie celej existencie múzea. Vďaka jeho zanietenosti, pracovitosti a húževnatosti získalo v sieti kultúrnych inštitúcií vysoký kredit. V dôsledku politických faktorov vtedajšej doby bol v roku 1958 Štefan Pozdišovský odvolaný z funkcie riaditeľa a v službách múzea zostal pracovať už iba ako odborný pracovník.</p> <p>V roku 1972 odišiel do dôchodku, pred jeho príchodom na post kustóda disponovalo múzeum iba niekoľkými zbierkami a spolu s knižnicou sa zmestili do župnej zasadačky.</p>	
--	--	--	--

		<p>Po tridsiatich rokoch zanechal v múzeu 5313 položiek zapísaných do historického inventára, 6023 do fotografického a 17664 predmetov do numizmatického inventára.</p> <p>Aj v dôchodkovom veku prednášal, publikoval, ešte v roku 1993 vydal štúdiu a podieľal sa na činnosti historického krúžku. V rokoch 1987-1990 spracoval pre muzeálnu knižnicu okolo 16000 cudzojazyčných knižničných jednotiek z fondov Brančika a rodiny Zamarovskej. Jeho dielo zahŕňa veľké množstvo článkov, príspevkov, štúdií, výsledkov výskumných prác a poznatkov. Napríklad štúdie ako Cechy v Trenčíne, In memoriam o výtvarnom pedagógovi Ľudovi Bránskom, Autorstvo barokových fresiek v Trenčíne či Pohľady do histórií obcí Trenčianskeho okresu. Za najodvážnejšiu sa pokladá práca o rímskom nápise na skale pod Trenčianskym hradom. Ako jediný spochybnil tézu o pôvodnom autorovi nápisu a verejnosti priniesol najpresnejší preklad trenčianskeho rímskeho nápisu na skale.</p> <p>Za svoj aktívny život získal niekoľko ocenení, napríklad Pod'akovanie Povereníka školstva a kultúry (1957), Cena Andreja Kmeťa (1991), Pocta ministra kultúry SR (1996), Čestné miesto v Jednote dôchodcov mesta Trenčín (1996) či Cenu Osobnosť roka 1996 v Trenčíne a mnohé iné.</p> <p>Profesor Štefan Pozdišovský zomrel v roku 2007 vo veku sto rokov.</p>	
3.2.3.	Archival history	<p>Prvé archívne dokumenty osobného fondu boli darované Štátnemu okresnému archívu v Trenčíne prof. Štefanom Pozdišovským v roku 2000 v počte 11 škatúl z rokov 1913 až 2000. V roku 2001 rozšíril svoj osobný fond o ocenenia a blahoželanía, ktoré pozostávali z 1 škatule dokumentov z rokov 1950 až 1995. Ďalší nárast 0,63 bm dokumentov z rokov 1867-2005 bol v roku 2006. Fond bol uzavretý prevzatím 0,38 bm dokumentov z rokov 1870-2006 v roku 2009.</p> <p>Osobný fond prof. Štefana Pozdišovského nie je spracovaný do podoby inventáru, avšak v roku 2015 sa uskutočnila jeho revízia. Archívny fond pozostáva z 2,51 bm archívnych dokumentov, ktoré sú usporiadané do 20 škatúl.</p>	Dejiny archívneho fondu
3.2.4.	Immediate source of acquisition or transfer	<p>Prvý prírastok dokumentov bol zapísaný 30. októbra 2000 pod prírastkovým číslom 965. Dokumenty boli uložené v sídle ŠOKA na Kožušnickej 1 v Trenčíne, išlo o spisy z obdobia rokov 1913 až 2000 v počte 11 škatúl (1,38 bm).</p> <p>Ďalším prírastkom evidovaným pod číslom 972 z 26. februára 2001 bola jedna škatuľa spisov a jeden fascikel z rokov 1950 až 1995 v rozsahu 0,13 bm, uložené rovnako na Kožušnickej 1 v Trenčíne.</p>	Spôsoby získavania archívnych prírastkov

		<p>27. septembra 2006 evidujeme ďalší prírastok archívnych dokumentov pod číslom 1165. Pozostával zo spisov a fotografií v časovom rozmedzí rokov 1867-2006 a v celkovom rozsahu 0,63 bm.</p> <p>Prírastky č. 965, č. 972 a č. 1165 boli ŠOKA v Trenčíne darované samotným prof. Štefanom Pozdišovským.</p> <p>Posledným prírastkom číslo 1303 sa stali mapy a plány (45 ks z rokov 1870 až 1960), spisy (0,38 bm z rokov 1914 až 2006) a 50 ks fotografií (1953-1971). Posledný prírastok bol prevzatý 18. decembra 2009 ako dar z pozostalosti prof. Štefana Pozdišovského. Archívne dokumenty boli rovnako ako tie predchádzajúce uložené v sídle archívu.</p>	
3.3.1.	Scope and contents	<p>Medzi najstaršie dokumenty osobného fondu prof. Štefana Pozdišovského patrí archívny materiál zo 17. storočia. Ide o 2 listy zo 6. januára 1665, v ktorom Podžupan Trenčianskej župy poveruje jedného slúžneho a jedného prisažného, aby vyzvali Ladislava Revaja na potrestanie svojho poddaného, ktorý okradol poddaného Štefana Medyánskeho v Kálnici. Ide o originál v latinčine. Ďalším zachovaným archívnym dokumentom je overený odpis z roku 1727 v maďarskom jazyku, ktorý sa týka predaja usadlostí v Ivanovciach a Melčiciach medzi poddanými a mlynárom za 600 zlatých, ktorý sa uskutočnil v roku 1698. Medzi ďalšie zachované archívne dokumenty môžeme zaradiť starú tlač z konca 19. storočia. Najstaršia publikácia pochádza z roku 1867, autorom je S. K. Nedeczky s názvom Eine Stimme über den Nationalitäten..., ktorá bola vydaná v nemeckom jazyku v Trenčíne. Medzi ďalšie najstaršie archívne dokumenty osobného fondu patrí aj maďarský výtlačok novín Vágvölgyi Lap z roku 1876 a 1883, ktorý je však neúplný. Naopak medzi najmladšie archívne dokumenty sa zaraďuje osobná korešpondencia prof. Štefana Pozdišovského z roku 2006, ale aj rôzne fotografie či pozvánky z uvedeného roku.</p> <p>Osobný fond nie je spracovaný do podoby inventáru, z toho dôvodu je uložený v škatuliach podľa postupne získaných prírastkov (č. 965, č. 972, č. 1165, č. 1303). Pri preberaní prírastkov do archívu boli vypracované súpisy ponuky prevzatých dokumentov.</p> <p>Osobný fond reflektuje celý život prof. Štefana Pozdišovského, okrem zachovaných osobných dokladov (osvedčenia o politickej spoľahlivosti a o štátnom občianstve, výmer o zmene priezviska, povolenie k prekročeniu hraníc, rozhodnutie o dedičstve po otcovi, vysvedčenia či doklady z vojenskej služby) a dokladov ohľadom pracovnej činnosti</p>	Obsah a rozsah archívneho fondu

		<p>z rokov 1932 až 1986, osobný fond disponuje korešpondenciou profesora s inštitúciami, vydavateľstvami, časopismi či redakciami. Dôležitou časťou korešpondencie je nepochybne osobná korešpondencia so známymi osobnosťami Trenčianskeho regiónu, napríklad s rektorom Jozefom Branekým, dr. Vojtechom Zamarovským, dr. Milanom Šišmišom, či Vojtechom Brabencom a ďalšími.</p> <p>Medzi najobsažnejšie časti archívneho fondu patrí zberateľstvo odborných historických článkov, štúdií a publikácií. Rovnako aj publikačná činnosť prof. Š. Pozdišovského, rôzne správy, prednášky (Odraz maďarizácie v trenčianskej tlači, Problematika prekladu rímskeho nápisu v Trenčíne, Z dejín cechových remesiel v Trenčíne, dejiny obcí, Kostolík Sv. Anny v Trenčíne). prof. Štefan Pozdišovský bol učiteľ dejepisu, čo sa odzrkadľovalo v jeho zápale pre históriu a vznikajúce práce malého rozsahu z okolia Trenčína (Kultúrne pamiatky okresu Trenčín, Sprievodca po objektoch hradu, Kapitoly z dejín Trenčína, Podiel Okresného múzea v Trenčíne na osvetovej práci, Barok v Trenčíne a mnoho ďalších).</p> <p>Jednou z ďalších nemenej dôležitých častí osobného fondu sú mapy a orientačné plány z rokov 1870-1960 (orientačný plán Bratislavy (1960), mapa Brna (1957), mapa Budapešti (1870), mapa Švajčiarska (1925), mapa Vysokých Tatier (1912), mapa Trenčianskej župy okolo roku 1908 a iné). V osobnom fonde sa nachádzajú aj osobné fotografie či fotografie pamiatok v okrese v celkovej počte 161 ks.</p>	
3.3.2.	Appraisal, destruction and scheduling information	<p>Informácie o vyradovaní nie sú známe. Osobný fond prof. Štefana Pozdišovského nie je zinventarizovaný, čiže nedošlo ani k vnútornému vyradovaniu počas inventarizácie. Súčasný stav osobného fondu prof. Štefana Pozdišovského predstavuje dvadsať škatúl a 1 ks fascikel čiže 2, 51 bm.</p>	Vyradovanie a hodnotenie
3.3.3.	Accruals	Neočakávajú sa.	Možné prírastky
3.3.4.	System of arrangement	Archívny fond prof. Štefana Pozdišovského nie je spracovaný do podoby inventáru, avšak v roku 2015 sa uskutočnila jeho revízia.	Spôsob usporiadania
3.4.1.	Conditions governing access	prístupný	Podmienky prístupu
3.4.2.	Conditions governing	Archívne dokumenty možno reprodukovať so súhlasom archívu podľa podmienok	Podmienky

	reproduction	uvedených v jeho bádateľskom poriadku a v súlade s internými predpismi MV SR.	vyhotovovania reprodukcii
3.4.3.	Language /scripts of material	český, latinský, nemecký, maďarský, slovenský	Jazyk/písmo archívnych dokumentov
3.4.4.	Physical characteristics and technical requirements	nepoškodený	Fyzický stav a technické požiadavky
3.4.5.	Finding aids	Nie sú známe.	Vyhľadávacie pomôcky
3.5.1.	Existence and location of originals	Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trenčíne, Kožušnícka 1, 911 05 Trenčín	Existencia a umiestnenie originálov
3.5.2.	Existence and location of copies	Archívna pomôcka o tom neinformuje.	Existencia a umiestnenie kópií
3.5.3.	Related units of description	Nie sú známe.	Súvisiace jednotky opisu
3.5.4.	Publikation note	Informácie nie sú známe.	Informácie o publikovaní
3.6.1.	Note		Poznámka

3.7.1.	Archivist's note	Pozri 3.4.5. Opis vyhotovila Mgr. Simona Mikušková v júli 2022.	Informácia o spracovateľovi a spracovaní
3.7.2.	Rules or conventions	Opis bol vyhotovený podľa ISAD(G): General International Standard Archival Description, Second Edition a metodického pokynu na tvorbu opisov archívnych súborov podľa všeobecného medzinárodného štandardu pre archívny opis ISAD (G) č. SVS-OAR1-2017/002532	Pravidlá alebo zásady
3.7.3.	Date(s) of descriptions	12. 07. 2022	Dátum vyhotovenia opisu